

3.29 Dualitats asimètriques: Robert Ryman / Philip Guston; Cy Twombly / Frank Stella. Processos creatius, percepcions, temporalitats i posicionaments Josep Montoya i Hortelano*

Abstract: *The paper intends to activate reflections on, attributes, processes and attitudes of thought and creation, relating to values Italo Calvino believed to be transferable to the next millennium (that is ours). These are evident in the logical and full of sense 'attitudes,' that apply to artistic practice and, specifically, to painting practice since the dawn of time until the well known artists from last century.*

Keywords: *Attitudes, Contemporary Art, Lightness, Speed, Slow, Process, Perception, Painting, Positioning,*

Resum: *La ponència pretén activar reflexions sobre qualitats, processos i actituds de pensament i creació, tenint com a referència valors que Italo Calvino creia transferibles al proper mil·lenni (que ja es el nostre), aquests, queden palesos en 'actituds' senzilles i plenes de sentit, actituds que s'apliquen a la pràctica artística i, en concret, a la pràctica pictòrica des de la nit dels temps fins a reconeguts creadors del passat segle.*

Paraules clau: *Actitud, Art Contemporani, Levitut, Rapidessa, Lentitut, Procés, Percepció, Pintura, Posicionament,*

Introducció

La necessitat, que conduïa l'home d'Altamira o Pech Merle a fixar les imatges i els signes en el fons de les caveres no provenia tan sols d'estats transcendents, té a veure amb un contacte i necessitat extrems de la vida real, de l'exercici d'una observació i ordenació que la pintura ha desenvolupat en ella mateixa com a procés lògic. Aquest fet ha propiciat l'aparició de valors i qualitats com a constants en la creació, indistintament de l'àmbit creatiu que s'afronti.

Des de aquests plantejaments, es presenten quatre **processos creatius, percepcions i posicionaments** com a 'utilitatges' per explorar el fet pictòric, i com a contenidors de valors similars a les propostes de Italo Calvino: **Levitut, rapidessa, exactitut, visibilitat, multiplicat.** (*Italo Calvino, Seis propuestas para el próximo milenio. Ed Siruela. Biblioteca Calvino, Madrid 1998*).

* España, Facultad de Bellas Artes de la Universidad de Barcelona. Artista visual y Profesor. Tesis Doctoral bajo el título *La idea de 'nueva imagen' como constante de investigación en la Pintura.*

S'han triat tant sols els dos primers valors **Levitut** i **Rapidessa** com a polarització entre el que es 'aparentment etèri' (pensament) i la 'aparent solidesa' d'allò ràpid (acció).

Els quatre artistes presentats, asumeixen amb escreig aquests valors, són importants referents de l'evolució pictòrica dels darrers cinquanta anys i alhora dipositaris inconscients de qualitats que, nodreixen de sentit les 'seves formes pictòriques' creades, per damunt d'adscripcions estilístiques o estètiques.

Possiblement els valors poden ser extrapolats a d'altres, però no es tracta d'ajustar cada valor o qualitat a un artista determinat, sinó de poder captar l'amplitud de interrelació i varietat entre: **processos, percepcions, temporalitats, posicionaments** i les obres presentades.

S'ha cregut oportú presentar posicions pictòriques que, des d'un convençut individualisme, van passar en pràctica una 'actitud personal' en la pintura, amb la voluntat i convenciment d'obrir el territori pictòric a una visió de futur i investigació constant.

Els artistes citats, són el paradigma perfecte de - artista compromès amb l'obra-, que destaca per dur a terme una tasca ininterrompuda de recerca en el procés pictòric. Compromís, que ha propiciat que a més d'un d'ells se'ls hagi atribuït la denominació d'eclèctics, singulars o 'figures aïllades,' no classificables, ubicant-se, així lluny d'adscripcions estètiques o de massives manifestacions mediàtiques del moment.

Per aquest efecte presentem les següents dualitats a fi de poder extrapolar valors i processos, tan de percepció interior com de percepció externa,

Robert Ryman / Philip Guston. **Levitut...** (de percepció / de l'ésser)

Cy Twombly / Frank Stella. **Rapidessa...** (del gest / del procés)

Els valors següents: **Exàctitut, Visibilitat, Multiplicitat, Començar i Acabar** són implícits.

Robert Ryman / Philip Guston (**LEVITUD. De percepció / de l'ésser**)

Establir connexions i interrel·lacions entre valors i processos, ens situa, davant l'obra d'aquests dos artistes com una dualitat oposada que

conté valors antagonicss: abstracció i representació, imatge i buit, idees i actituds, en aquest cas, són components d'un mateix cos. Si a primera vista el fet més significatiu seria poder establir diferències entre els dos artistes i la seva obra, per poc que prestem atenció a l'entramat sensible i perceptiu que configuren ambdós artistes, s'endevina l'aparició de connexions intercanviables. De la suposada buidor de Ryman afloren aspectes de realitat absoluta, com també de la suposada narració figurativa de Guston afloren aspectes d'extrema relació 'abstracta' amb la sensibilitat de l'ésser.

Levitud de la percepció en referència a l'obra de Robert Ryman i la levitud de l'ésser, que s'endevina en l'obra de Philip Guston son, les reflexions extretes de les obres presentades, dues aplicacions de la 'levitud,' entre moltes altres possibles (Figuras 1 a 3).

Rapidessa, exactitud, visibilitat i multiplicitat hi son presents.

Figura 1. Robert Ryman, *Sense titol*, Oli / fusta 55x55 cm 1957.

Figura 2. Philip Guston. *Roma*, oli damunt paper 56 x 76 cm 1971.

Figura 3. Philip Guston, *Pensaments*, oli damunt paper 58,5 x 73 cm 1972.

Cy Twombly / Frank Stella (RAPIDESA. Del gest / del procés)

En parlar de rapidesa, Italo Calvino, parla alhora d'informació, comunicació i pensament. Es pot dir que per sota del fenomen de la rapidesa s'escauen sempre variades i diferenciades intencions, voluntats i raons. Cy Twombly i Frank Stella poden ser considerades dues cares d'una mateixa moneda que presenta la vigència de la pintura com a valor.

Si la superfície gestual de Twombly pot induir a una concepció ràpida i fugissera del fet pictòric, o la presència i materialitat de Stella sembla conduir a una concepció estàtica o inamovible de la seva obra, en aprofundir en el pensament d'ambdós pintors, aviat ens adonem d'un entrecruament d'aquestes sensacions. Twombly, obre una porta a una detenció del pensament i la percepció. Stella, presenta la materialitat de l'obra com a dipositària d'una vertiginosa velocitat de pensament amb necessitat de plasmar-se en llargues sèries i processos de realització. Tots dos artistes, paradoxalment, condueixen la seva mirada vers el passat. En tots dos, les noves imatges que presenten mantenen una arrel de pensament antic que les ordena i les omple de sentit.

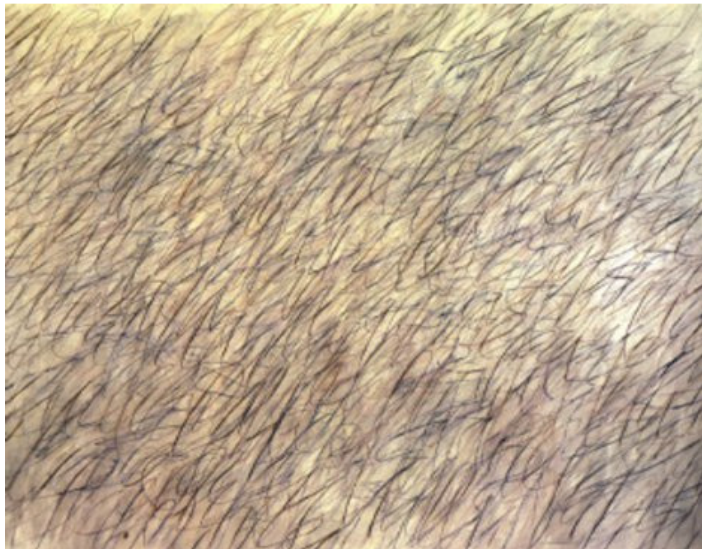

Figura 4. Cy Twombly, *Nini's painting*, oli damunt tela 239 x 300 cm. 1974.

Si Twombly condueix el seu -aparentment ràpid- procés vers àmbits que connecten amb mitologies, històries o la mateixa natura, en un elaborat exercici d'aprehensió d'un temps (mític) no propi, reconduït a un exercici pictòric del pensament; Stella, reconduïx la seva obra vers una dinàmica que connecta directament amb els mitjans de producció industrials i la rapidesa de pensament i resolució, també dins d'un temps no propi, per adequació a un pintor a l'ús, però que Frank Stella sap reconduir a una evolució del fet pictòric.

Levitut, exactitut, visibilitat i multiplicitat hi son presents (Figuras 4, 5).

Figura 5. Frank Stella, *Marsaaxlokk bay*, tèc. Mixt./metall 225 x 350 x 35 cm. 1983.

Conclusió (sobre el començament i l'acabament)

Calvino apunta al distanciament de la potencialitat il·limitada i multiforme del món, com a punt de partida per a la construcció de l'obra, com a instant decisiu per trobar quelcom (els components de l'obra) que encara no existeix i que tan sols podrà existir amb l'acceptació d'una ordenació, de límits i de regles. Així la obra, serà.

El principio es siempre ese instante de distanciamiento de la multiplicidad de los posibles, para el narrador, supone desprenderse de la multiplicidad de las historias posibles para aislar y hacer narrable aquella historia que ha decidido contar.
(Calvino, Madrid 1998, p. 126)

Fins a l'instant previ al moment en què es comença a pintar, es té a l'abast el món com a suma de dades, experiències, valors, etc.; aquest es presenta com un bloc homogeni sense abans o després, el món com a memòria individual i com a potencialitat implícita. La voluntat del pintor, pretén extreure del món una argumentació, una expressió, un sentiment o tan sols un acte, que li permeti ubicar-se en la complexitat d'aquest amb un acte de sentit; acte que pot establir o no relacions amb el món viscut.

L'inici (del quadre) és el 'lloc' pictòric per excel·lència, perquè ajusta, emmarca les nocions que es tenen del món. El món de la realitat viscuda és continu per definició, no té límits visibles. Estudiar o investigar les zones frontereres de l'obra pictòrica, com a espai de pensament del món, és observar les maneres en què la tasca pictòrica comporta reflexions que van més enllà de la pintura, però que tan sols la pintura pot expressar.

Atès que la vida contemporània es més que mai un teixit continu, la distància entre allò real i allò representat s'ha tornat indiscernible. La pintura es un objecte més de la realitat, o bé es pot estendre més enllà del espai pictòric. En contrapartida, del món real es pot aïllar, 'tallar' o seleccionar allò que es decideixi 'comentar' o 'citar' del conjunt de la seva multiplicitat. Aquests comentaris o citacions són els que proporcionen, segons Mondrian, el *dret especial* de la pintura de poder-se formar *en relació lliure*.

També Benjamin apareix citat per Calvino en relació amb la transmissió d'experiències extremes de la realitat de la vida. El cosmos pot buscar-se dins de cadascun de nosaltres, com a caos indiferenciat

que cal ordenar, com a multiplicitat potencial de les històries possibles o viscudes.

El narrador, para Benjamin, es aquel que transmite experiencia, en épocas en las que la capacidad de los hombres para aprender de la experiencia no se había perdido aún. El narrador acude a un anónimo patrimonio de memoria transmitido oralmente, donde el suceso aislado en su singularidad nos dice algo del «sentido de la vida» (Calvino, 1998. P. 132). •

Referències

Italo Calvino (1998) *Seis propuestas para el próximo milenio*. Ed Siruela. Biblioteca Calvino, Madrid 1998.